

Fekete nyáj

VISSZHANG - LXIII. évfolyam, 27. szám, 2019. július 5.

Nagy érdeklődéssel kezdtem el olvasni Földi Bence *Meddig tart a hitegetés?* című írását az *ÉS* 2019. június 28-i számában a nyugat-balkáni térség európai integrációjáról. Érdeklődésem azonban rövidesen ellenkezéssé változott, a következők miatt:

1. A szerző azt fejtegeti, hogy amennyiben a nyugat-balkáni államokat az EU integrálja, kevesebb idő és mód jut a magyarországi korrupció vizsgálatára („talán kevesebb figyelem hárulna Magyarországra Brüsszelben”, továbbá: „nem Magyarország lenne az unió korrupciós fekete báránya”). Földi szerint tehát nem a magyarországi korrupciót kell felszámolni, hanem az arra irányuló figyelmet. Amellett, hogy ez súlyos tévedés, még súlyosabb azt hinni, hogy a „fekete bárány” *per definitionem* egyedi, vagyis csak egy darab lehet belőle. Ha még több, korrupcióval terhelt ország csatlakozik, nem egy fekete bárány lesz, hanem egy egész nyáj. Meglehetősen naiv dolog feltételezni: az unió simán felvesz tagjai közé még egy sor államot, amelyekről pontosan tudja, hogy korruptak, és azok is maradnak, hacsak nem azért, hogy ezzel kedvezzen az amúgy is szíve csücske Magyarországnak, nehogy már egyedül legyen szegény korrupt.

2. „...[A] nyugati segítség nem vagy csak nagyon lassan érkezik, ezért a kevésbé demokratikus, ellenben gyors döntéshozatalra képes Kína és Oroszország felé fordulnak, ha valamire szükségük van”. Nekem már ezzel az utolsó mondattal is gondom van: sem nemzetközi gazdasági kapcsolatokra szakosodott közgazdászként, sem volt diplomataként nem tudom értelmezni, azt, hogy „valamire szükségük van”. A jelek szerint elsősorban a NATO-ra volt szükségük. Oroszország ma hiába keresne támaszt vagy támaszpontot az Adrián: egyfelől Olaszország, másfelől Görögország, Albánia, Crna Gora (Montenegró) Horvátország, Szlovénia – mind NATO-tag. A beltenger tehát lezárult Moszkva előtt. Ez persze nem gyengíti az orosz ambíciókat: nem adják fel törekvéseiket sem Szerbiában, sem Koszovóban, sem Bosznia-Hercegovinában, sem másutt.

Másfelől e törekvések aligha mennek át a gyakorlatba: orosz nagyberuházások a térségben nem vagy csak alig vannak, azok is főként a bank- és pénzügyi szektorban. Egyszerűen nem igaz, hogy Oroszország vagy Kína jelentősebb kereskedelmi partner lenne, mint az unió: Észak-Macedónia és Bosznia-Hercegovina külkereskedelmében például az orosz részarány 8,9 százalék. A szerb külkereskedelem 63 százaléka most is az Európai Unó országaival bonyolódik le. (Itt jegyzem meg, hogy az úgynevezett integrációs küszöb, tehát amikor már érdemes fontolóra venni az EU-tagság kérelmezését, a legtöbb szakember szerint 50 százalék). Ez annak ellenére van így, hogy Szerbia az egyetlen nyugat-balkáni ország, amelynek szabadkereskedelmi megállapodása van Oroszországgal. Az esetleges uniós csatlakozáskor ezt természetesen fel kell mondani. Ami a külföldi tőkebeáramlást illeti, Szerbiában mintegy 200 osztrák vállalat telepedett le, míg az orosz cégek száma csupán 50. Oroszország a szerbiai külföldi beruházók között a nyolcadik helyet foglalja el (arhiva.emins.org).

Kína már sokkal aktívabb, főként a beruházásokat illetően, elsősorban Szerbiában. Nyilvánvaló célja az Európai Unióba való bejutás, „a hídépítés az EU-ba”, azaz egyáltalán nem valamiféle öncél vagy csupán verseny az uniós cégekkel. Éppen ellenkezőleg: Kína számít a térség uniós tagságára, épp ez adja „nyomulásuk” értelmét és célját. Ráadásul a kínai cégek gyakran kijátsszák az uniós és a más, fogadó országbeli törvényeket, sokkal inkább alkalmaznak saját munkaerőt, mint a fogadó országbelit, hosszabb távon tehát kétséges, mennyire számítanak megbízható partnernek. Naivitás lenne azt hinni, hogy a nyugat-balkániak ezt ne tudnák (helda.helsinki.fi, www.topvesti.org).

Törökország érdeklődése is megcsappant a Nyugat-Balkán iránt, mióta az Erdoğan-rezsimnek már nem célja az uniós csatlakozás.

3. „*A demokratikusnak nevezett, de inkább bürokratikusnak tekinthető*” európai uniós csatlakozással kapcsolatban azt azért hangsúlyozni kell, hogy ez egyfelől az unió számára mégiscsak biztosítékot jelenthet a közös szabályok átvételére, arra, hogy az új tagok nem bontják meg a már eddig elért eredményeket, nem gyengítik a közös szerzeményt (*acquis communautaire*), amelyet a tagállamok hosszas viták és olykor fájó kompromisszumok eredményeként hoztak létre. Ez persze korántsem jelenti azt, hogy az uniós intézményeket ne lehessen bírálni. Lehet és kell is. Ám az, mit sokan bürokráciának neveznek, huszonnyolc, azaz rövidesen már csak huszonhét ország lehetőleg minden körülményre kiterjedő, összehangolt álláspontja. A *nem csatlakozásérett országok felvételének következményeit* jól jelezték Románia, Bulgária, sőt, a hat évig egyfolytában gazdasági recesszióban lévő Horvátország problémái. Ennek figyelembevétele nem bürokrácia, hanem jogos óvatosság. Különösen most, mikor a Brexit és más ügyek súlyosan terhelik az uniót.

4. „*Hitegetés*”? Elhangzott a 2025-ös dátum a nyugat-balkáni országok némelyikének felvételével kapcsolatban. Ebből valóban vagy lesz valami, vagy nem. Mindössze szeretném felhívni a figyelmet arra, hogy Magyarország esetében a csatlakozási folyamat 1998 márciusában kezdődött, és csupán 2001 decemberében döntött úgy a Tanács, hogy azon országok, amelyek 2002 végéig lezárják a tárgyalásokat, csatlakoznak az unióhoz. Hozzá kell tennem, hogy minden lehetséges alkalommal sürgettük a csatlakozás várható időpontjának közlését, de egészen a fenti időpontig nem kaptunk választ. Felvételünk végül 2004 május elsején történt meg, holott a tárgyalásokat Koppenhágában 2002 december 13-án lezártuk (lásd például: Hargita Árpádné dr: *„Vissza Európába, rögzös úton*”, Gondolat, Budapest, 2012). Ehhez képest a Nyugat-Balkánnal kapcsolatban az unió talán még túlzottan könnyelműnek is mondható.

5. A *„...parányi állam Orbán Viktorral jó barátságot ápoló, menekültként mai is Budapesten tartózkodó korábbi kormányfőjét, Nikola Gruevszkit hathatós nyugati segítséggel és nyomás hatására szorította ki a hatalomból a szociáldemokraták és az albán kisebbség koalíciója*”, írja a szerző, Észak-Macedóniát illetően. Hm. Akkor ezek szerint a Nyugat mégse hagyta egészen magára a térséget, hiszen kiszorítósdíra biztatta annak egyik országát. Sőt, még nyomta is. A távolból integet a Fidesz 2006-os választási vereségének indoklása: ketten összefogtak, hogy legyőzzék a legnagyobbat. Nem szép tőlük. Nem szép, bizony, csak politika.

6. A cikk egyetlen szót sem szól arról, hogy a *felvételüket kérő államoknak* is illene valamit tenniük a tagságért. Nem elég törvényeket hozni, nem elég az *acquist* papíron átvenni, át kell azt ültetni a gyakorlatba is. Az unió nem vállalhat olyan kockázatot (majdnem azt írtam: ismét), amelynek alapján olyan országokat vesznek fel, amelyek számára, hogy illő módon szerb-horvátul írjam, a szerződés *„parče papira*”, azaz egy darab papír csupán. Nehezen tudok elképzelni olyan európai tanácsi ülést, ahol Milo Đukanović (vagy valamelyik frontembere), Aleksandar Vučić vagy akár az *„Orbán Viktorral jó barátságot ápoló”* Nikola Gruevszki ülne a tárgyalóasztalnál.

Még akkor sem, ha a magyar külügyminiszter ezt kívánatosnak tartja.